

A regional crisis study of Ibrahim's peace plan and its impact on China's international interests in the Persian Gulf

Mohsen Jamshidi¹

Sara Fallahi²

Mir Ebrahim Sedeegh³

Abstract

The theorists of political studies and international relations believe that countries that are close to each other often have areas of overlapping political relations, and as a result, their foreign policy is strongly influenced by their neighbors. China considers the connection and normalization of relations between the Arab countries of the Persian Gulf and the Zionist regime as a contradiction in its foreign policy and international interests. The current research is of applied type and descriptive-analytical method, with the aim of influencing the peace plan of Ibrahim on the relationship of China's international interests on the Persian Gulf region and West Asia as the most strategic region in the Islamic world. The question is, what effect has the normalization of relations between the UAE and Israel had on China's international interests in the Persian Gulf? It seems that the normalization of relations between the UAE and Israel due to the closeness of this regime to the United States will face major challenges to China's interests in the Persian Gulf. The findings of the research show that, for the implementation of the cooperative security model in the Persian Gulf, preliminary solutions can include the following: regular periodic security talks at high and medium levels, building trust through agreements in the field of notifying military exercises, exchange of observers, exchange information and finally reaching agreements in the field of preventing accidents at sea and along the common borders, navigation in waterways and air, ensuring the security of shipping in the mouth of the Strait of Hormuz and active cooperation in preserving the environment of the region.

Keywords: Normalization of relations, Ibrahim Agreement, National and international interests, Explicit and covert diplomacy, Persian Gulf countries.

1. Assistant Professor, Department of Political Science and International Relations, Razi University, Kermanshah, Iran (Corresponding Author).
mohsenmd16@yahoo.com
2. Ph.D. in Political Sociology, Razi University, Kermanshah, Iran.
arta_tirdad2000@yahoo.com
3. Master's Degree in International Relations, Razi University, Kermanshah, Iran.
e.sedeegh@gmail.com

Mesopotamian Political Studies, 2023, Vol. 2, Issue 4, pp. 587-610.

Received: 31 May 2024; **Accepted:** 26 July 2024

Doi: 10.22126/mps.2024.10692.1042

Copyright © The Authors
Publisher: Razi University.

Extended Abstract

1. Introduction

In the current research, we will seek to solve this problem, how China interprets the relationship and normalization of relations between the two countries of the United Arab Emirates and Israel, and how it solves this contradiction in the field of foreign policy and its national interests (statement of the problem). . The aim of this research is to analyze the Ibrahim Peace Agreement and its impact on China's international interests in the region (goal). The question of this research is, what effect has the normalization of relations between the United Arab Emirates and Israel had on China's national and international interests in the Persian Gulf? It seems that the normalization of relations between the United Arab Emirates and Israel will challenge China's interests in the Persian Gulf due to the closeness of this regime to the United States (question-hypothesis). The importance and necessity of this research is because the impact of this agreement on the region has created challenges for the countries and because of the importance of the topic, it has forced many thinkers to analyze and develop ideas (importance and necessity). - Kobe Michael (2020) in an article titled, Normalizing Israel-UAE relations: at the cost of the Palestinians? He has made recommendations for (normalizing relations with the UAE) for Israel towards the Palestinians. He believes that the normalization agreement between Israel and the United Arab Emirates occurs at a time when the Palestinian camp is at one of its weakest strategic points since its establishment. The present article also deals with the peace agreement between Israel and the Arab countries and its threats to Palestine. As mentioned, this article also analyzed and examined one of the variables discussed in the author's topic and did not examine other aspects. Therefore, the present article is also different from the topic discussed by the author (literature, background).

2. Methodology

The current research is of applied type and descriptive-analytical method, with the aim of influencing the peace plan of Ibrahim on the relationship of China's international interests on the Persian Gulf region and West Asia as the most strategic region in the Islamic world. The method of collecting the materials was library and using reliable domestic and foreign sources.

3. Findings

The findings of the research show that, for the implementation of the cooperative security model in the Persian Gulf, preliminary solutions can include the following: regular periodic security talks at high and medium levels, building trust through agreements in the field of notifying military exercises, exchange of observers, exchange information and finally reaching agreements in the field of preventing accidents at sea and along common borders, navigation in waterways and air, providing security for shipping in the mouth of the Strait of Hormuz and active cooperation in preserving the environment of the region.

4. Conclusion

After this, America will pay more attention to the relations between China and the UAE, and the Ministry of Foreign Affairs of this country has publicly asked the Persian Gulf countries to choose between America and China. By encouraging other countries in the Middle East and Africa to establish diplomatic relations with Israel, America wants to limit China's economic interests in the area of the Silk Road and the Horn of Africa and the Eastern Mediterranean. Many waterways in the world, such as the Strait of Bab al-Mandab between Yemen and the Horn of Africa, or the Strait of Malacca next to the waterways of the Middle East, are a matter of life and death for China's economy, and the United States seeks to establish alliances with countries in different regions and encourage them to establish official relations with Israel. It is to cut China's hand from these sea crossings. Certainly, this agreement reduces the risk of war between Israel and the Persian Gulf countries. Apart from the devastating effect of this on Iran and its economy, perhaps the most important effect for the rest of the world is the increase in oil prices and increased uncertainty. Therefore, in all probability, the South Asian region may become an area for huge conflicts in the future. Southwest Asia will be more strategically important than East Asia because it is here that America's strategic leadership has been fiercely and astutely challenged.

بحران پژوهی منطقه‌ای طرح صلح ابراهیم و تأثیر آن بر منافع بین‌المللی چین در خلیج فارس

محسن جمشیدی^۱

سارا فلاحی^۲

میر ابراهیم صدیق^۳

چکیده

نظریه‌پردازان مطالعات سیاسی و روابط بین‌الملل معتقدند کشورهای نزدیک به هم غالباً مناطق ارتباط سیاسی متداخلی دارند و در نتیجه، سیاست خارجی آن‌ها نیز به شدت از همسایگان‌شان تأثیر می‌پذیرد. چین ارتباط و عادی‌سازی روابط بین کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و رژیم صهیونیستی را تناقض در حوزه سیاست خارجی و منافع بین‌المللی خود تلقی می‌کند. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش توصیفی-تحلیلی و با هدف تأثیرپذیری طرح صلح ابراهیم بر ارتباط منافع بین‌المللی چین بر منطقه خلیج فارس و غرب آسیا به‌عنوان استراتژیک‌ترین منطقه در جهان اسلام تدوین و ترسیم شده است. سؤال این است که «عادی‌سازی روابط امارات و اسرائیل چه تأثیری بر منافع بین‌المللی چین در خلیج فارس داشته است؟» به نظر می‌رسد که عادی‌سازی روابط امارات و اسرائیل به دلیل نزدیکی این رژیم به ایالات متحده، منافع چین را در خلیج فارس با چالش‌های اساسی مواجه کند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که برای پیاده‌سازی الگوی امنیت مشارکتی در خلیج فارس راهکارهای مقدماتی می‌توانند شامل موارد زیر باشند: گفت‌وگوهای ادواری منظم امنیتی در سطوح عالی و متوسط، اعتمادسازی از طریق توافقاتی در زمینه اطلاع دادن رزمایش نظامی، مبادله ناظران، تبادل اطلاعات و در نهایت رسیدن به توافقاتی در زمینه جلوگیری از بروز حوادث در دریا و در طول مرزهای مشترک، ناوبری در راه‌های آبی و هوایی، تأمین امنیت کشتی‌رانی در دهانه تنگه هرمز و همکاری فعالانه در حفظ محیط‌زیست منطقه.

واژه‌های کلیدی: عادی‌سازی روابط، توافق‌نامه صلح ابراهیم، منافع ملی و بین‌المللی، دیپلماسی آشکار و پنهان، کشورهای حوزه خلیج فارس.

۱. پژوهشگر سیاسی و دکتری علوم سیاسی گرایش مسائل ایران، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول).

mohsenmd16@yahoo.com

۲. استادیار گروه علوم سیاسی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران.

arta_tirdad2000@yahoo.com

۳. استادیار گروه علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

e.sedeegh@gmail.com

۱. مقدمه

ایده‌پردازان مطالعات سیاسی و سیستم بین‌الملل معتقدند کشورهای نزدیک به هم غالباً ارتباط سیاسی نزدیکی دارند و در نتیجه سیاست خارجی آن‌ها نیز به شدت از همسایگان‌شان تأثیر می‌پذیرد. در یک منطقه مهم جغرافیایی ساختار روابط بین دولت‌ها تابعی از جایگاه و منزلت ژئوپلیتیک آن‌ها در منطقه و سطح قدرت ملی‌شان است. ایالات متحده پس از ۱۱ سپتامبر اهداف امنیتی خود را در منطقه خلیج فارس گسترش داد. از سوی دیگر، چین با رشد اقتصادی بالا و انگیزه‌های حیرت‌انگیز برای دستیابی به نقش آفرینی بیشتر در تحولات جهانی است. چین از یک سو به امنیت و ثبات انرژی در منطقه خلیج فارس می‌اندیشد و از سوی دیگر به دنبال افزایش نفوذ و همکاری با کشورهای حوزه خلیج فارس در زمینه امنیتی است. لذا در پژوهش حاضر به دنبال حل این مسئله خواهیم بود که چین ارتباط و عادی‌سازی روابط بین دو کشور امارات متحده عربی و اسرائیل را چگونه تفسیر و این تناقض را در حوزه سیاست خارجی و منافع ملی خود چگونه حل می‌کند.

پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و با چارچوب نظری رئالیسم نئوکلاسیک (تدافعی) تدوین و تحلیل شده است. سؤال پژوهش این است که عادی‌سازی روابط امارات متحده عربی و اسرائیل چه تأثیری بر منافع ملی و بین‌المللی چین در خلیج فارس داشته است؟ به نظر می‌رسد که عادی‌سازی روابط امارات متحده عربی و اسرائیل به دلیل نزدیکی این رژیم به ایالات متحده، منافع چین را در خلیج فارس با چالش مواجه می‌کند. روش گردآوری مطالب به صورت کتابخانه‌ای و استفاده از منابع معتبر داخلی و خارجی است.

۲. پیشینه پژوهش

در ارتباط با موضوع مورد نظر نگارنده، یعنی بحران پژوهی منطقه‌ای طرح صلح ابراهیم و تأثیر آن بر منافع بین‌المللی چین در خلیج فارس، به صورت مستقیم منبعی یافت نشد. در ادامه چند اثر را که با موضوع مورد نظر سنخیت بیشتری دارند، به تفسیر بررسی و تحلیل می‌کنیم:

محسن اسلامی (۱۳۸۸) در کتاب خود تحت عنوان *سیاست خارجی اسرائیل* معتقد است که عملکرد اسرائیل ناشی از ماهیت این دولت است و عوامل داخلی و بین‌المللی چندان تأثیری بر سیاست خارجی آن ندارد. این به آن معناست که هرگونه تغییر در سیاست خارجی اسرائیل منوط

به تغییر ماهوی این دولت است. تجدیدنظر در مبانی فکری صهیونیسم، پرهیز از نقش کارکردی برای تأمین منافع ایالات متحده در منطقه و پرهیز از سیاست‌های یهودمحور و قوم‌مدار می‌تواند این تغییر را موجب شود. همان‌طور که توضیح داده شد، دکتر اسلامی معتقدند که تغییر در استراتژی و نوع نگاه در سیاست خارجی اسرائیل مترصد تغییر در ماهیت این کشور است، اما نوع نگاه پژوهش حاضر با نگاه این اثر تفاوت دارد. فلذا همان‌گونه که مختصراً شرح داده شد، نوع نگاه این کتاب با نوع نگاه و موضوع مورد نظر ما متفاوت است.

حسین دهشیار (۱۳۸۶) در مقاله خود تحت عنوان «چارچوب‌های نظری واکنش آمریکا به صعود چین»، به مباحث تئوریک درخصوص تبدیل شدن چین به سطح بالایی از قدرت (ابرقدرتی) از نگاه آمریکا و چالش‌های پیش‌روی این کشور پرداخته است. مقاله دیگری نیز به قلم دکتر دهشیار (۱۳۸۶) وجود دارد با عنوان «درهم‌تنیدگی تعاملات آمریکا، کره و چین» که روابط و مناسبات سه کشور را بررسی کرده است. دکتر دهشیار در دو مقاله فوق‌نوع نگاه و تحلیل ایالات متحده در برابر چین را بررسی و تحلیل کرده است، در حالی که موضوع مورد نظر نگارنده وضعیت چین در حوزه خلیج فارس است. پس نوع نگاه و بررسی این دو مقاله نیز با موضوع مورد بحث نگارنده متفاوت است.

عمر رحمان^۱ (۲۰۲۱) در مقاله «ظهور روابط شورای همکاری خلیج فارس و اسرائیل در تغییر خاورمیانه» ضمن بررسی روابط اسرائیل با کشورهای همکاری خلیج فارس به‌ویژه امارات متحده عربی معتقد است اگرچه توافق‌نامه‌های دیپلماتیک امارات متحده عربی و بحرین با اسرائیل در سال ۲۰۲۰ به‌عنوان یک پیشرفت در روابط به‌شمار می‌آید، اما خطوط ارتباطی و همکاری بین کشورهای حوزه خلیج فارس و اسرائیل چیز جدیدی نیست. این مقاله عمر رحمان نیز صرفاً به توافق‌نامه صلح بین کشورهای عربی و اسرائیل اشاره کرده است و در حوزه منافع بین‌المللی چین در منطقه خلیج فارس سخنی به میان نیامده است. پس نوع نگاه این مقاله نیز با موضوع مورد بحث متفاوت است.

استیون کوک^۲ (۲۰۲۰) در مقاله خود تحت عنوان «پشت سر صلح جدید اسرائیل و امارات چیست؟» معتقد است که یکی از مؤلفه‌های مهم توافق‌نامه ابراهیم، اگرچه به‌طور خاص بیان نشده است، تقویت همکاری امنیتی در برابر تهدیدات منطقه‌ای به‌ویژه از سوی ایران و نیروهای وابسته به

1. Omar Rahman

2. Stephen Arthur Cook

آن است. ذکر این نکته ضروری است که اسرائیل و امارات متحده عربی روابط امنیتی دارند، اما این توافق آن‌ها را آشکار می‌سازد. در این مقاله نیز به توافق‌نامه کشورهای عربی و اسرائیل پرداخته شده و در مورد منافع بین‌المللی چین در منطقه خلیج فارس و تهدیدات آن سخنی به میان نیامده است. هرچند این مقاله به موضوع مورد بحث اشاراتی داشته، اما به‌طور صرف به موضوع نپرداخته است و با موضوع مورد بحث تفاوت دارد.

مایکل و دیکل^۱ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای تحت عنوان «عادی‌سازی روابط اسرائیل و امارات: به قیمت فلسطینی‌ها؟» توصیه‌هایی با هدف عادی‌سازی روابط با امارات برای اسرائیل در قبال فلسطینی‌ها انجام داده است. وی معتقد است توافق عادی‌سازی بین اسرائیل و امارات متحده عربی، در زمانی رخ می‌دهد که اردوگاه فلسطین از بدو تأسیس در یکی از ضعیف‌ترین نقاط استراتژیک خود قرار دارد. مقاله حاضر نیز به توافق‌نامه صلح بین اسرائیل و کشورهای عربی پرداخته و تهدیدات آن را برای فلسطین بیان کرده است. همان‌طور که بیان شد، این مقاله نیز یکی از متغیرهای مورد بحث موضوع مورد نظر نگارنده را تحلیل و بررسی کرده و به بررسی دیگر جنبه‌ها نپرداخته است. پس مقاله حاضر نیز با موضوع مورد بحث نگارنده متفاوت است.

۳. مبانی نظری

نگارنده برای تبیین موضوع مورد نظر خود با عنوان بحران پژوهی منطقه‌ای طرح صلح ابراهیم و تأثیر آن بر منافع بین‌المللی چین در خلیج فارس، چارچوب نظری رئالیسم تدافعی را انتخاب کرده است.

رئالیسم پایدارترین نظریه روابط بین‌الملل محسوب می‌شود. معمولاً جاذبه این نظریه به دلیل نزدیکی آن با عملکرد سیاست‌مداران و فهم متعارف از سیاست بین‌الملل دانسته می‌شود. همچنین با وجود اصول و وجوه مشترک در میان نظریه پردازان واقع‌گرایی، این مکتب یک کلیت کاملاً یکپارچه نیست. برای فهم تعاملات واحدهای سیاسی، واقع‌گرایی رویکردی است بدینانه به نظام بین‌الملل که ریشه در افکار مورخان و فیلسوفانی چون توسیدید، ماکیاوولی، هابز و روسو دارد. ولی با این‌همه، این نظریه به دلیل نزدیکی آن با عملکرد سیاست‌مداران در عرصه بین‌الملل و همچنین نزدیکی آن به فهم متعارف از

1. Michael & Dekel

سیاست بین‌الملل، در تبیین تحولات از جاذبه‌ای بی‌بدیل برخوردار است (مشیرزاده، ۱۳۸۶: ۹۷).

۳-۱. رئالیسم نئوکلاسیک

نظریه پردازان رئالیسم نئوکلاسیک را به دو بخش تهاجمی و تدافعی تقسیم می‌کنند:

۳-۱-۱. رئالیسم تهاجمی

رئالیست‌های تهاجمی معتقدند رقابت همواره شدید است؛ زیرا دولت‌های تجدیدنظرطلب و آن‌هایی که خواهان جایگاه هژمونیک هستند همیشه این خطر را می‌پذیرند؛ زیرا هدف آن‌ها بهبود وضعیت خود در نظام بین‌الملل است. برای نظریه‌پردازان نواقح‌گرا نظیر میرشایمر (رئالیسم تهاجمی)، جنگ دائمی مشخصه سیاست بین‌الملل نیست، اما رقابت امنیتی بی‌امان و سختی وجود دارد که می‌تواند باعث جنگ شود؛ بنابراین، باید همواره جنگ را به‌عنوان یک امکان مدنظر قرار داد. میرشایمر همچنین بر این اعتقاد است که با توجه به ویژگی فناوری نظامی پیشرفته (تغییر در موازنه قدرت کشورها) فرصتی برای دولت‌های متقلب پیش می‌آید که بتوانند شکستی قطعی را بر کشور قربانی تحمیل کنند. کشورها با توجه به این مخاطره به اتحادیه‌ها ملحق می‌شوند، توافق‌نامه‌های کنترل تسلیحات امضا می‌کنند اما همچنان محتاط‌اند و از ضرورت حفظ امنیت ملی خویش آگاه. به این دلیل و به‌رغم انعقاد موافقت‌نامه‌های کاهش تسلیحات استراتژیک، قدرت‌های هسته‌ای همچنان مقداری از سلاح‌های هسته‌ای خویش را حفظ کرده‌اند. از دید میرشایمر، دولت‌ها در جهانی زندگی می‌کنند که سرشار از تهدید است و واحدهایی‌اند که تمایل دارند قدرت خود را به حداکثر برسانند تا بتوانند به بقای خود ادامه دهند. به نظر او دلیل اصلی قدرت‌طلبی دولت‌ها را باید در سه چیز جست‌وجو کرد: ۱. ساختار آنارشیک نظام بین‌الملل؛ ۲. توانمندی‌های تهاجمی که همه دولت‌ها از آن برخوردارند؛ ۳. عدم اطمینان در مورد نیت و مقاصد دشمن (امینی، ۱۳۸۵: ۱۲۰).

۳-۱-۲. رئالیسم تدافعی

فرض رئالیسم تدافعی این است که آنارشی بین‌الملل معمولاً «خوش‌خیم» است؛ یعنی امنیت چندان نایاب نیست و فراوان است و تنها در شرایطی که احساس کنند تهدیدی علیه آن‌ها وجود دارد به

آن واکنش نشان می‌دهند. این واکنش نیز اغلب تنها در سطح ایجاد موازنه و بازداشتن تهدیدگر است. به نظر تالیافرو^۱ رئالیسم تدافعی مبتنی بر چهار فرض است:

الف. معضله (معمای) امنیت:^۲ شرایطی است که در آن تلاش یک دولت برای افزایش امنیت خود باعث کاهش امنیت دیگران می‌شود. به نظر واقع‌گرایان تدافعی، توسعه‌طلبی همیشه به امنیت منجر نمی‌شود. در واقع امنیت مطلق ممکن نیست جز با تبدیل شدن به هژمونی جهانی.

ب. ساختار ظریف قدرت: تأثیر ساختار ظریف قدرت مهم‌تر از ساختار خام^۳ قدرت است.

ج. برداشتهای ذهنی رهبران: تأثیر ساختار ظریف قدرت و توانمندی‌های مادی بر رفتار دولت از طریق تصورات یا برداشتهای ذهنی رهبران ملی است.

د. عرصه سیاست داخلی: به نظر واقع‌گرایان تدافعی استقلال دولت در برابر جامعه مدنی، ائتلاف سیاسی، عرصه سیاست سازمانی و روابط میان بخش‌های لشکری و کشوری همگی توانایی رهبران را در بسیج منابع تحت تأثیر قرار می‌دهند. چک اسنایدر و استفن والت مهم‌ترین واقع‌گرایان تدافعی محسوب می‌شوند. تأکید والت بر اهمیت «موازنه تهدید» به جای موازنه قدرت است. از نظر او آنچه در روابط میان دولت‌ها اهمیت دارد برداشت آن‌ها از یکدیگر به‌عنوان تهدید است و نه صرف میزان قدرت هر یک از آن‌ها. تأثیر گروه‌های ذی‌نفع در داخل کشورها بر شکل‌دهی سیاست خارجی متغیری طلایی برای صاحب‌نظران واقع‌گرایی نئوکلاسیک در تحلیل سیاست خارجی متفاوت دولت‌ها بوده است. تحلیل رئالیسم نئوکلاسیک، تحلیلی چندسطحی است که همزمان به تحلیل نظام و واحد دولت می‌پردازد و با ادغام عوامل سیستمیک و داخلی، نظریه منسجم و سازگارتری از سیاست خارجی ارائه می‌دهد. این نظریه باعث ایجاد سازشی معتبر بین نیاز به دقت نظری و پذیرش جنبه‌های درهم‌پیچیده گزینه‌های سیاست خارجی با در نظر داشتن توأمان عوامل ساختاری در کنار عوامل داخلی می‌شود (مشیرزاده، ۱۳۸۶: ۱۳۰-۱۳۴).

۴. سیاست خارجی امارات متحده عربی

امارات متحده عربی در سال ۱۹۷۱ تأسیس شده و تنها یکپارچگی، ادغام و فدراسیون موفق عرب در خاورمیانه بوده است. ماهیت فدرال امارات متحده عربی به خودی خود نه تنها تقلید از نمونه‌های غربی نیست، بلکه یکپارچگی و ادغام منحصر به فرد قبیله‌ای و سیاسی و محصول شباهت‌های

1. Jeffrey W. Taliaferro

2. Security Dilemma

3. Gross

اجتماعی-سیاسی، اقتصادی و تاریخی است. بعد از مرگ شیخ زاید به‌عنوان اولین پادشاه، برخلاف بسیاری از استدلال‌ها مبنی بر اینکه مرگ او باعث ایجاد کشمکش داخلی بین پسران وی و حاکمان دیگر شیخ‌نشین‌ها خواهد شد، ثبات سیاسی داخلی کشور بیشتر و مستحکم‌تر از پیش شد و با رهبری جدید، سیاست خارجی در مقایسه با دوره قبل از سال ۲۰۰۴ تغییر کرد (Pinto, 2014: 234).

در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ امارات به رهبری شیخ زاید بن سلطان، به‌دنبال یک سیاست میانه‌رو در امور بین‌الملل بود که میانجی‌گری در اختلافات منطقه‌ای در قلب آن قرار داشت. با ریاست شیخ زاید از سال ۱۹۷۱ تا مرگش در سال ۲۰۰۴، امارات به‌دنبال سیاستی بود که به‌شدت بر روابط نزدیک با کشورهای خلیج فارس و دیگر کشورهای جهان عرب و اسلامی استوار بود (Abdulkhaleq, 2012).

۴-۱. راهبردهای امارات متحده عربی در خاورمیانه و خلیج فارس

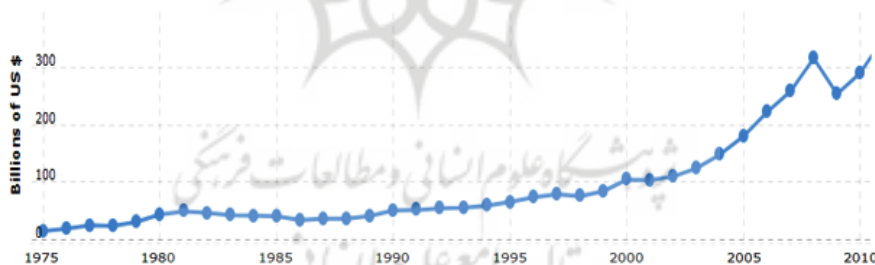
با پایان جنگ‌های اعراب و رژیم صهیونیستی، مسئله چگونگی مقابله با تأثیرات مخرب بقای این رژیم و یا پذیرش مشروط آن به یکی از دغدغه‌های کشورهای منطقه غرب آسیا تبدیل شد. با آغاز روند سازش اعراب و رژیم صهیونیستی، در گام اول مصر و اردن به برقراری روابط رسمی با رژیم صهیونیستی مبادرت ورزیدند. هرچند که روابط مصر با رژیم صهیونیستی را می‌توان نتیجه شرایط اجبارآمیزی دانست که به‌دلیل تسلط رژیم صهیونیستی بر صحرای سینا به این کشور تحمیل شد. پس از گذشت ۴۰ سال از قرارداد صلح رژیم صهیونیستی و مصر در ۱۹۷۹ و همچنین گذشت ۲۶ سال از معاهده صلح رژیم صهیونیستی و اردن در سال ۱۹۹۴، امارات سومین کشور عربی است که به برقراری روابط رسمی با رژیم صهیونیستی اقدام کرده است (Haaretz, 2020). برقراری روابط رسمی دوجانبه ریشه در همکاری‌های پنهان و نیمه‌آشکار این دو بازیگر منطقه‌ای داشته است.

در ۱۳ اوت ۲۰۲۰، دونالد ترامپ توافق‌نامه صلحی تاریخی را اعلام کرد که به‌عنوان «طرح صلح ابراهیم» شناخته می‌شود. در راستای این توافق، اسرائیل موافقت کرده است که در ازای عادی‌سازی روابط با امارات، برنامه‌های الحاق کرانه باختری را به حالت تعلیق درآورد. اسرائیل و امارات متحده عربی با میانجی‌گری آمریکا به توافق رسیدند تا روابط کامل دیپلماتیک بین دو دولت را برقرار کنند؛ سومین معامله‌ای که دولت یهودی پس از مصر و اردن با یک کشور عربی

دیگر انجام داد. در بیانیه مشترک ایالات متحده، امارات متحده عربی و اسرائیل آمده است که هیئت‌ها در هفته‌های آینده برای امضای معاملات مربوط به پروازهای مستقیم، امنیت، ارتباطات از راه دور، انرژی، گردشگری و مراقبت‌های بهداشتی ملاقات می‌کنند. همچنین در مبارزه با همه‌گیری کرونا و ویروس شرکت خواهند کرد. این بیانیه خاطرنشان می‌کند ایجاد روابط مستقیم بین دو جامعه و اقتصاد پیشرفته باعث تحول منطقه با دامن زدن به رشد اقتصادی، تقویت نوآوری در فناوری و ایجاد روابط نزدیک‌تر بین مردم می‌شود (Gambrell et al, 2020: 1-2).

۴-۱-۱. تولید ثروت زیر چتر شورای همکاری (۱۹۷۵-۲۰۱۰)

در ابتدای شکل‌گیری امارات و همکاری حاکمان دبی و ابوظبی با غربی‌ها تجارت و تولید نفت مبنای تصمیم‌سازی‌های سیاست خارجی را تشکیل می‌دادند. مقابله با تهدیدات ایران و رژیم بعث عراق تحت چتر امنیتی عربستان و شورای همکاری خلیج فارس با حمایت آمریکا به انجام می‌رسید. حفظ و توسعه تجارت و رشد اقتصادی نیازمند تأمین امنیت در منطقه پرخطر غرب آسیا بود که با استفاده از ترتیبات نهادی و حمایت‌های غربی‌ها صورت می‌پذیرفت. تحت تأثیر این سیاست‌ها، تولید ناخالص امارات رشد چشمگیری را تجربه کرد. عادی‌سازی روابط امارات و اسرائیل پیامدهای سیاسی، امنیتی و نظامی دارد.

نمودار ۱. رشد ناخالص داخلی امارات متحده عربی از ۱۹۷۵ تا ۲۰۱۰

(منبع: عباسی خوشکار، ۱۳۹۹: ۶)

۴-۱-۲. افزایش عمق راهبردی (۲۰۱۱-۲۰۲۴)

اگر بخواهیم به‌طور خلاصه بیان کنیم، همکاری اطلاعاتی و نظامی با اسرائیل و آمریکا برای افزایش هم‌افزایی برون‌منطقه‌ای به‌منظور افزایش عمق راهبردی و بسط نقش منطقه‌ای صورت

گرفته است. به‌عنوان مثال، در لایه همکاری‌های نظامی، در کنار سامانه پاتریوت ۳، امارات در سال ۲۰۱۱ قراردادی به ارزش هفت میلیارد دلار برای دریافت سامانه تاد ساخت شرکت «لاکهد مارتن» برای مقابله با موشک‌های بالستیک برد کوتاه و متوسط به امضا رساند و قرار بود این محموله تا پایان سال ۲۰۱۵ به اماراتی‌ها تحویل داده شود. در مارس ۲۰۱۷ نیروی هوایی امارات در مانور مشترک با نیروی هوایی اسرائیل با همراهی آمریکا و یونان وارد عملیات شد. هدف از این مانور نظامی حفظ آمادگی‌های مشترک و قدرت عملیاتی متقابل ارزیابی شد. بودجه نظامی امارات در سال ۲۰۱۹ به میزان ۶ درصد افزایش یافته و در سال ۲۰۲۰ به بیش از ۲۰ میلیارد دلار رسیده است (عباسی خوشکار، ۱۳۹۹: ۶-۷).

۵. سیاست خارجی اسرائیل

اسرائیل به‌لحاظ جذابیت‌های احساسی و به‌منظور تحقق آرمان‌های صهیونیسم، به‌طور فعال به نشر ارزش مهاجرت به اسرائیل و تجمع یهودیان پراکنده در جهان می‌پردازد. نکته دیگر اینکه ارزش‌های اولیه و اساسی تمایلات ایدئولوژیک، عمل‌گرایانه و ژئواستراتژیک تصمیم‌گیران در اسرائیل در شکل‌گیری سیاست خارجی آن بسیار مؤثرند و این‌ها تابعی از ماهیت دولت اسرائیل هستند (اسلامی، ۱۳۸۸). عوامل محیط داخلی اسرائیل که بر سیاست خارجی این کشور تأثیر می‌گذارد عبارت است از:

۱-۵. ژئوپلیتیک (عدم عمق استراتژیک)

نظریه ژئوپلیتیک تلاش می‌کند تا از طریق فروکاستن سیاست بین‌الملل به کشمکش برای کنترل تعداد محدودی از مناطق جغرافیایی، به‌شدت آن را ساده سازد. نظریه ژئوپلیتیک سعی می‌کند تا علت تاریخی را به روابط فضایی پیوند بزند. از دیرباز موقعیت جغرافیایی هر کشور اثرات زیادی را بر چگونگی اتخاذ و پیگیری سیاست‌ها در کشورهای گوناگون داشته است. اسرائیل نیز از این قاعده مستثنا نبوده و اهمیت موقعیت و عوامل جغرافیایی در سیاست‌گذاری این کشور یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها بوده است (شیهان، ۱۳۸۸: ۳۵-۳۸).

۵-۲. عوامل انسانی

جمعیت اسرائیل به همراه جمعیت ساکن در بلندی‌های جولان و ساحل غربی در سال ۲۰۱۹، ۹ میلیون و ۵۳ هزار نفر تخمین زده شده است (World Bank, 2019)؛ جمعیتی که بالغ بر ۹۲ درصد آن را شهرنشینان تشکیل می‌دهند. اسرائیل همواره سعی در حفظ توازن جمعیتی خود با همسایگان شرقی به‌ویژه فلسطین، لبنان و اردن داشته است؛ سیاستی که اسرائیل از طریق مهاجرت‌پذیری و افزایش نرخ مولید سعی در جبران آن داشته است. نظام آموزشی این کشور نیز از دو ویژگی برخوردار است: اول حاکمیت دولت مرکزی و دخالت آن در سیستم آموزش و نظارت مستقیم آن بر فرایند آموزش و پرورش؛ دوم تنوع و تعدد نهادهای رسمی و غیررسمی که در تأمین مالی و مدیریت مؤسسات آموزشی ایفای نقش می‌کنند (مؤسسه الدراسات الفلستینیه، ۱۳۸۵: ۲۶۰-۲۶۲).

۵-۳. ساختار سیاسی

اسرائیل یکی از پیچیده‌ترین ساختارهای سیاسی جهان را دارد. ذکر همین نکته کافی است که تا کنون کمتر دولتی به‌تنهایی در اسرائیل به روی کار آمده و بیش از ۳۰ دولت حاکم بر این کشور از ۱۹۴۸ تا کنون دولت ائتلافی بوده است. ساختار سیاسی این کشور دموکراسی پارلمانی متشکل از یک مجلس قانون‌گذاری با عنوان کنیست است. کنیست در اسرائیل یک نهاد محوری است و قدرت دولت از آن نشئت می‌گیرد. کنیست از یک پارلمان تشکیل می‌شود و دارای ۱۲۰ نماینده است که با رأی مخفی و بر اساس نمایندگی نسبی (احزاب و جمعیت‌های یهودی) انتخاب می‌شوند (شوفانی و ابورمضان، ۱۳۸۳: ۵۳). ساختار سیاسی اسرائیل بسیار نفوذناپذیر و در اختیار گروه‌های یهودی ذی‌نفوذ و خاص است.

۵-۴. عوامل اقتصادی

اسرائیل کشوری با اقتصاد نظام آزاد و لیبرال به شمار می‌آید که به واردات مواد خام همچون نفت، مواد خام معدنی، حبوبات و مواد غذایی وابسته است. اگرچه این کشور دارای تأسیسات پیشرفته‌ای در زمینه‌های صنعتی و تولیدی به‌ویژه در بخش‌های بیولوژیک و تسلیحاتی است، ولی وابستگی این کشور به واردات مواد خام منجر شده تا سعی کند در چارچوب سازمان تجارت جهانی و برقراری روابط مختلف اقتصادی با بسیاری از کشورهای دنیا، از احتمال استفاده از این ابزار فشار جلوگیری کند (مهتدی، ۱۳۷۳: ۷۸). پس با این تفاسیر، اسرائیل برای واردات مواد خام و معدنی

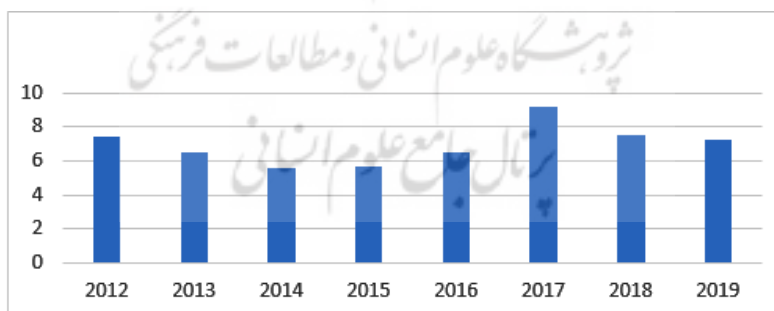
ناگزیر بایستی با کشورهای منطقه همکاری و مناسبات داشته باشد. علاوه بر این، برای مقابله با تهدیدات جمهوری اسلامی ایران در حوزه نفوذ خود، اسرائیل ناگزیر است تا با فشار بر متحدان اقتصادی خود در منطقه با همکاری متحد بین‌المللی خود، یعنی ایالات متحده، نگذارد که رقیبان به راحتی منافع اقتصادی خود را در منطقه به دست آورند و تحریم‌های اقتصادی را خنثی سازند.

۵-۵. دیپلماسی اسرائیل

۱-۵-۵. دیپلماسی آشکار

روابط اقتصادی آشکار رژیم صهیونیستی و شرکای اروپایی، آمریکایی و آسیایی آن بر پایه صادرات مواد شیمیایی و کالاهای صنعتی و پزشکی قرار دارد. رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۱۸ نزدیک به ۱۰۹ میلیارد دلار صادرات داشته و توانسته است این رقم را در سال ۲۰۱۹ به ۱۱۴ میلیارد دلار برساند (tasnimnews.com).

رژیم صهیونیستی هشتمین صادرکننده بزرگ تسلیحات در جهان است. فروش تسلیحات رژیم صهیونیستی از دهه ۱۹۷۰ آغاز شد و در ابتدا کشورهای آسیایی بیشترین خریدار آن بودند. پس از سال ۲۰۰۰ عمده خریداران تسلیحات این رژیم از سه قاره آسیا، اروپا و آمریکا بوده‌اند. بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ رژیم صهیونیستی ۳ درصد از صادرات تسلیحات جهان را از آن خود ساخته بود. ۳ کشور بزرگ واردکننده تسلیحات رژیم صهیونیستی عبارت است از: هند با ۴۵ درصد، آذربایجان با ۱۷ درصد و ویتنام با ۹ درصد.

نمودار ۲. فروش تسلیحات اسرائیل بین سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹ (میلیارد دلار)

(منبع: عباسی خوشکار، ۱۳۹۹)

۲-۵-۵. دیپلماسی پنهان

راهبرد دیپلماسی پنهان از ۱۹۴۸ تا دهه حاضر سه موج مختلف را در سیاست خارجی رژیم صهیونیستی تجربه کرده است: موج اول دیپلماسی پنهان سیاسی، عمدتاً در بین اعراب منطقه غرب آسیا و به‌طور خاص مصر و اردن جریان داشت. در دوره حکومت عبدالناصر بر مصر، بین موشه شاروت، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی، و جمال عبدالناصر در زمینه گفت‌وگو در زمینه کانال سوئز برگزار شد. در خوشه خلیج فارس در دهه ۱۹۶۰ رژیم صهیونیستی کمک تسلیحاتی در اختیار عربستان برای مقابله با نیروهای طرفدار مصر در یمن قرار داد. پس از سال ۱۹۹۶ و توافق‌نامه اسلو روابط پنهانی دیپلماتیک با قطر، عمان، مراکش و تونس آغاز شد.

موج دوم دیپلماسی پنهان، نفوذ در آسیای مرکزی و قفقاز بوده است. همکاری امنیتی-تسلیحاتی پنهان با آذربایجان در قضیه قره‌باغ و تسلیح این کشور به سلاح‌های سطح به دریا و پهپادهای جاسوسی در چارچوب دیپلماسی پنهان در موج دوم به انجام رسیده است.

موج سوم دیپلماسی پنهان رژیم صهیونیستی در منطقه خلیج فارس عملیاتی شده است. هدف از عملیاتی ساختن این منطقه در موج سوم دیپلماسی پنهان نقش مکمل‌کنندگی آن در پیوندسازی با موج دوم برای مهار منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران است. مقابله با محور مقاومت با استفاده از هم‌افزایی اطلاعاتی و سیاسی با اعراب حاشیه خلیج فارس محور و ستون فقرات موج سوم دیپلماسی پنهان را تشکیل می‌دهد. در سال ۲۰۱۰ موساد رهبر حماس را در دوی ترور کرد و در ۲۰۱۵ همکاری‌های انرژی با امارات را با تأسیس یک نهاد متولی انرژی در ابوظبی کلید زد (عباسی خوشکار، ۱۳۹۹: ۴-۵).

اسرائیل در رابطه با دیپلماسی پنهان توانسته با استفاده از ظرفیت‌های اقتصادی و اطلاعاتی که از متحدان خود یعنی عربستان سعودی و امارات متحده عربی به دست آورده است، به رقیبان منطقه‌ای خود فشار آورد و در مرزهای جمهوری اسلامی ایران با استفاده از پهپادها و پرنده‌های بدون سرنشین به جاسوسی و کسب اطلاعات امنیتی مبادرت ورزد. هدف از دیپلماسی پنهان برقراری پنهانی روابط سیاسی و نظامی-اطلاعاتی با کشورهای عربی و غیرعربی (متحد) منطقه غرب آسیا با هدف مهار جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت است.

نمودار ۲. موج‌های دیپلماسی پنهان اسرائیل

(منبع: عباسی خوشکار، ۱۳۹۹: ۵)

۶. نقش ایالات متحده آمریکا در سیاست خارجی اسرائیل

روابط اسرائیل و آمریکا از نوع روابط عادی میان دولت‌ها نیست. میان اسرائیل و آمریکا پیوندهای بنیادین و اشتراک اهداف وجود دارد. قابل توجه اینکه هدف اولیه بنیان‌گذاران صهیونیسم در ایجاد کشوری که دژ مستحکمی برای منافع غرب در برابر توحش شرق باشد، در پی‌ریزی این اهداف مشترک نقش مؤثری ایفا می‌کند (اسلامی، ۱۳۸۸). چنان‌که می‌دانیم، یک محور اساسی فعالیت‌های دیپلماسی واشینگتن در قبال تل‌آویو مساعی اقناع‌گرایانه آن است که طی آن کوشیده می‌شود حمایت‌های رژیم اسرائیل از طرح‌های خاورمیانه‌ای آمریکا به دست آید. چنان‌که پیش‌تر بیان شد، قانون این است که هر میزان همراهی تل‌آویو با واشینگتن بیشتر شود، هزینه‌ها و مشکلات سیاست خارجی آمریکا کمتر خواهد شد؛ اما قانون مقابل این است که هر میزان توجه آمریکا به فلسطین و مذاکرات صلح بیشتر باشد، دیپلماسی تل‌آویو آزرده‌تر می‌شود (واعظی، ۱۳۹۱: ۸).

پس بایستی خاطرنشان کرد که ایالات متحده آمریکا در منطقه خلیج فارس متحد استراتژیکی دارد که راهبردهای هامون را در خلیج فارس به‌خوبی پیاده‌سازی می‌کند. علاوه بر این، راهبرد جدید ایالات متحده در منطقه خلیج فارس و مخصوصاً غرب آسیا موازنه‌سازی است. این استراتژی بایستی طوری طرح، برنامه‌ریزی و اجرا شود که هم منافع هژمون در منطقه حفظ شود و هم به

متحد استراتژیک خود یعنی اسرائیل خدشه و صدمه‌ای وارد نشود. فلذا ایالات متحده با ترغیب کشورهای عربی و مرتجع منطقه و راضی کردن آن‌ها به پیمان با اسرائیل در واقع هم می‌خواهد خلأ ناشی از جای خالی خود را در منطقه (موازنه‌سازی) برطرف کند و هم متحدانی برای شریک استراتژیک خود در منطقه بیابد تا از طریق این اتحادهای منطقه‌ای فشار بر رقیبان خود یعنی جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت دوچندان شود.

۷. سیاست خارجی چین

مارکسیسم - لنینیسم در چین یک پوشش ایدئولوژیکی برای تعقیب منافع ملی بوده است. از نظر بسیاری از کشورهای جهان سوم، مائوئیسم نشان‌دهنده جهان‌بینی جدیدی بود که آلترناتیوی اصیل برای ایدئولوژی‌های سلطه‌طلب ابرقدرت‌ها قلمداد می‌شد (آزر و این‌مون، ۱۳۷۹: ۶۵).

در بُعد دیگر، چینی‌ها برای ارتقای جایگاه سیاسی خود در نظام بین‌الملل دست به اقداماتی زدند و دنگ شیائو پینگ سردمدار این حرکت شد. سیاست خارجی آن‌ها از وابستگی به مسکو ابتدا به سوی سیاست اتکا به خود سوق یافت. پس از دوره‌ای انزواگرایی، آن‌ها به سازمان ملل متحد پیوستند و به تجدید روابط با آمریکا پرداختند و برای مصون ماندن در برابر شوروی، همکاری‌های خود را با غرب افزایش دادند. چین را بر اساس مدل‌های سنجش قدرت، بدون تردید می‌توان در شمار قدرت‌های نوظهور قرن ۲۱ به شمار آورد. آن‌چنان‌که رهبران این کشور نیز تصریح می‌کنند، «با توجه به بزرگی قلمرو، جمعیت و اقتصاد پویا کمتر کسی می‌تواند حق چینی‌ها را برای تبدیل شدن به قدرت جهانی زیر سؤال ببرد». با وجود این، شواهدی نظیر همراهی چین با قدرت‌های بزرگ جهان در شورای امنیت و حجم همکاری‌های این کشور با آمریکا، اتحادیه اروپا و اسرائیل نشان‌دهنده این نکته است که چین در حال حاضر بیش از آنکه در پی مواجهه مستقیم با قدرت‌های جهانی باشد، درصدد انطباق با شرایط قدرت هژمون و برتر نظام بین‌الملل یعنی ایالات متحده آمریکا برآمده است (غفاری و شریعتی، ۱۳۸۷: ۹۲-۹۳).

۷-۱. چالش‌های سیاست خارجی چین

ظهور چین به عنوان قدرت بزرگ واقعی پذیرفته شده است. بی‌تردید برای رسیدن چین به چنین جایگاهی، خواست و اراده چینی‌ها نقشی محوری داشته است. برای درک این خواست و اراده

باید به گذشته بازگشت و به روند دگرذیسی نهاد دولت در چین توجه کرد. «ما، مردم چین برخاستیم». این جمله تاریخی را مائو زدوونگ، رهبر پرجاذبه انقلاب چین، در آستانه پیروزی بر زبان راند؛ اما این برخاستن آسان نبود و تاریخ دولت انقلابی چین از آن هنگام تا کنون فراز و فرودهای بسیار داشته است. ائتلاف با شوروی نقطه آغاز مسیر پریپچ و خم برخاستن دولت انقلابی چین و دگرگونی‌های آن بود. جنگ کره، جنبش صد گل،^۱ جنبش مقابله با راست‌ها،^۲ جهش بزرگ به جلو،^۳ درگیری با شوروی، انقلاب فرهنگی،^۴ دیپلماسی پینگ‌پنگ،^۵ اصلاحات و سیاست درهای باز^۶ و واقعه تیان آن من مراحل پراهمیت روند حرکت دولت انقلابی بوده‌اند (شریعتی‌نیا، ۱۳۸۹: ۲۰۰)؛ اما در واقع بایستی این واقعت را پذیرفت که سیاست چین در سال‌های اخیر دچار تحولات بنیادین شده و نگاه آن‌ها به غرب پس از فهم اصلاحات اقتصادی پررنگ شده است.

۲-۷. سیاست خارجی چین در خاورمیانه و خلیج فارس

در مناسبات اقتصادی نوین چین با خاورمیانه و منطقه خلیج فارس، تجارت نقش برجسته‌ای ایفا کرده است. در اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی، بازارهای صادراتی اصلی چین در خاورمیانه، مصر و عراق و تا حدودی کویت و ایران بودند در حالی که بعد از سال ۱۹۸۱ و پس از آنکه عربستان تحریم واردات کالاهای چینی را لغو کرد، صادرات چین به این کشور تا حد قابل توجه افزایش یافت و عربستان به یکی از مهم‌ترین شرکای تجاری چین در منطقه تبدیل شد. از اوایل دهه ۱۹۹۰، منطقه خلیج فارس به بازار اصلی و بلندمدت چین در خاورمیانه تبدیل شده است. دو بازار اصلی چین در منطقه نیز عربستان و امارات است. این دو کشور در اوایل دهه ۹۰ حدوداً ۵۰ درصد و در سال ۱۹۹۵ نیز ۷۵ درصد از صادرات چین به خاورمیانه را جذب کرده‌اند (شیرخانی و مهدی‌زاده، ۱۳۸۷: ۲۱۰).

1. Hundred flowers campaign
2. Anti-rightist movement
3. Great leap forward
4. Cultural revolution
5. Ping pong diplomacy
6. Reform and opening up policy

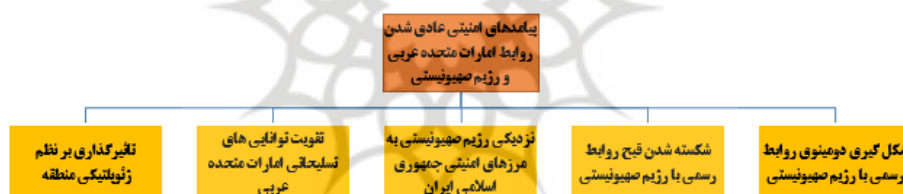
چین به‌عنوان پرجمعیت‌ترین کشور جهان، بعد از ایالات متحده آمریکا دومین مصرف‌کننده بزرگ نفت خام در جهان محسوب می‌شود. افزایش رو به رشد تقاضا و واردات نفت از سوی چین سبب شده است این کشور به یکی از عناصر مهم و تأثیرگذار در بازار جهانی نفت تبدیل شود. با توجه به رشد اقتصادی حال حاضر چین، در شرایط جدید حاکم بر نظام بین‌الملل، رقابت بر سر کنترل منابع قدرت و بازارهای اقتصادی میان قطب‌های اقتصادی مطرح جهان تشدید شده است. به اعتقاد جفری هارت، قدرت را می‌توان با استناد به سه شاخص، مشاهده و اندازه‌گیری کرد: (۱) کنترل بر منابع؛ (۲) کنترل بر بازیگران؛ (۳) کنترل بر حوادث و نتایج (دوئرتی و فالتزگراف، ۱۳۸۸: ۱۵۳). سیاست انرژی چین به‌عنوان یک قدرت در حال خیزش در سطح جهانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. افزایش وابستگی به نفت وارداتی، احساس رو به تزاید «ناامنی در حوزه انرژی» را در میان رهبران چین برانگیخته است. آنان نگران‌اند که اخلاص در عرضه نفت و یا افزایش بسیار زیاد قیمت آن، تداوم توسعه اقتصادی کشور را به خطر اندازد. اهمیت این نگرانی و دغدغه رهبران چین هنگامی روشن‌تر می‌شود که توجه داشته باشیم توسعه اقتصادی و تداوم آن مهم‌ترین ابزار مشروعیت‌ساز حزب کمونیست چین است (واعظی، ۱۳۸۹: ۱۳۸-۱۳۹).

۸. اثرپذیری منافع سیاست خارجی چین از عادی‌سازی روابط اسرائیل و امارات در خلیج فارس

بسیاری از گذرگاه‌های آبی دنیا همچون تنگه باب‌المندب بین یمن و شاخ آفریقا و یا تنگه مالاکا در کنار آبراه‌های خاورمیانه برای اقتصاد چین حکم مرگ و زندگی دارد و آمریکا به‌دنبال ایجاد اتحاد با کشورهای مناطق مختلف و تشویق آن‌ها به رابطه رسمی با اسرائیل برای قطع کردن دست چین از این گذرگاه‌های دریایی است (حسین، ۱۳۹۹: ۱-۲). موازنه‌سازی و رقابت چین در برابر آمریکا در خلیج فارس نیز به‌نوعی تابعی از سیاست‌ها و ملاحظات کلی این کشور در قبال آمریکا با در نظر گرفتن شرایط خاص منطقه‌ای بوده است. برخلاف کشورهای اروپایی که عمدتاً سیاست همکاری و در مقاطعی بسته به شرایط، سیاست رقابت با آمریکا را در سطح بین‌المللی و از جمله در خاورمیانه اتخاذ کرده‌اند، چین به‌عنوان قدرتی بزرگ در سیاست بین‌الملل در پی موازنه‌سازی در برابر آمریکا در خلیج فارس و جلوگیری از دستیابی این کشور به جایگاه هژمون در منطقه بوده

است. البته با توجه به برتری نظامی آمریکا در خلیج فارس و امکان و تمایل ضعیف سایر قدرت‌ها برای ایجاد موازنه نظامی و سخت در برابر آن، اکثر تلاش‌های چین برای موازنه‌سازی بر موازنه نرم متمرکز بوده است. موازنه نرم برخلاف موازنه سخت و سنتی که بر تغییر فیزیکی توازن تأکید دارد، به تضعیف، خنثی‌سازی و افزایش هزینه‌های اقدامات یک‌جانبه‌گرایانه قدرت برتر توجه نشان می‌دهد (واعظی، ۱۳۸۹: ۳۴-۳۵).

توماس بارت، از قائلان به سناریوی همکاری گسترده چین در آینده، معتقد است که مهم‌ترین آسیب‌پذیری استراتژیک چین در وضعیت کنونی رشد بمب‌آسای روابط اقتصادی و اطلاعاتی این کشور با خارج و فقدان ظرفیت سیاسی و نظامی چین برای حفاظت از آن است. این عدم توازن چین را مجبور به انتخاب گزینه سواری مجانی از امکانات آمریکا در امنیت جهانی کرده است؛ وضعیتی که رهبران چین از آن ناراضی‌اند. زیرا کشته شدن سربازان آمریکایی برای حفاظت از انتقال نفت به چین، در درازمدت تعامل استراتژیک پرمخاطره‌ای است که در درازمدت ضریب آسیب‌پذیری چین را افزایش دهد (چگنی‌زاده، ۱۳۸۶: ۳۰-۳۱).

شکل ۱. پیامدهای امنیتی عادی شدن روابط امارات متحده عربی و اسرائیل

(منبع: عباسی خوشکار، ۱۳۹۹: ۸)

۹. نتیجه‌گیری

در پژوهش فوق به دنبال بررسی و تحلیل این سؤال و فرضیه بودیم که عادی‌سازی روابط امارات و اسرائیل چه تأثیری بر منافع بین‌المللی چین در خلیج فارس داشته است؟ به نظر می‌رسد که عادی‌سازی روابط امارات و اسرائیل به دلیل نزدیکی این رژیم به ایالات متحده، منافع چین را در خلیج فارس با چالش‌های اساسی مواجه سازد. امارات متحده عربی و رژیم صهیونیستی پس از دو

دهه تلاش مشترک برای تضعیف دولت‌های لبنان، سوریه، عراق و یمن، به صورت آشکار از رسمی شدن روابط دوجانبه پرده برداشته‌اند.

امارات و چین دو شریک بزرگ تجاری‌اند و ۶۰ درصد از ترانزیت کالاهای چین در منطقه دریایی آسیای غربی از طریق امارات انجام می‌شود. امارات نیز ۲۸ درصد از تجارت غیرنفتی خاورمیانه با چین را به خود اختصاص می‌دهد. همچنین نزدیک به ۴ هزار شرکت چینی که با اعراب و آفریقا کار می‌کنند در این کشور مستقرند. به همین دلایل، امارات برای آمریکا هم مهم است. آمریکا بعد از این بیشتر به روابط چین و امارات توجه خواهد کرد و وزارت خارجه این کشور علناً از کشورهای حاشیه خلیج فارس خواسته است بین آمریکا و چین یکی را انتخاب کنند. آمریکا با ترغیب کشورهای دیگر خاورمیانه و آفریقا برای برقراری رابطه دیپلماتیک با اسرائیل می‌خواهد منافع اقتصادی چین در حوزه راه ابریشم و شاخ آفریقا و مدیترانه شرقی را محدود کند. بسیاری از گذرگاه‌های آبی دنیا همچون تنگه باب‌المنندب بین یمن و شاخ آفریقا و یا تنگه مالاکا در کنار آبراه‌های خاورمیانه برای اقتصاد چین حکم مرگ و زندگی دارد و آمریکا به دنبال ایجاد اتحاد با کشورهای مناطق مختلف و تشویق آن‌ها به رابطه رسمی با اسرائیل برای قطع کردن دست چین از این گذرگاه‌های دریایی است.

مسئله این توافق خطر جنگ بین اسرائیل و کشورهای حوزه خلیج فارس را کاهش می‌دهد. گذشته از تأثیر مخرب این امر بر ایران و اقتصاد آن، شاید مهم‌ترین تأثیر برای سایر نقاط جهان افزایش قیمت نفت و افزایش نااطمینانی باشد. بنابراین، در همه احتمالات، منطقه آسیای جنوبی ممکن است به ناحیه‌ای برای درگیری‌های عظیم آینده تبدیل شود. آسیای جنوب غربی بیش از آسیای شرقی اهمیت استراتژیک خواهد داشت؛ زیرا در اینجا رهبری استراتژیک آمریکا به شدت و با زیرکی با چالش مواجه شده است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که برای پیاده‌سازی الگوی امنیت مشارکتی در خلیج فارس راهکارهای مقدماتی می‌تواند شامل موارد زیر باشد: گفت‌وگوهای ادواری منظم امنیتی در سطوح عالی و متوسط، اعتمادسازی از طریق توافقاتی در زمینه اطلاع دادن رزمایش نظامی، مبادله ناظران، تبادل اطلاعات و در نهایت رسیدن به توافقاتی در زمینه جلوگیری از بروز حوادث در دریا و در

طول مرزهای مشترک، نوابری در راه‌های آبی و هوایی، تأمین امنیت کشتی‌رانی در دهانه تنگه هرمز و همکاری فعالانه در حفظ محیط‌زیست منطقه.

منابع

الف. فارسی

- آزر، ادوارد ای؛ این‌مون، چونگ. (۱۳۷۹). امنیت ملی در جهان سوم. ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- اسلامی، محسن، (۱۳۸۸). سیاست خارجی اسرائیل. تهران: امیرکبیر.
- چگنی‌زاده، غلامعلی. (۱۳۸۶). «چین در حال ظهور: سناریوهای محتمل». پژوهش حقوق و سیاست، ۹(۲۳)، ۱۷-۵۸. https://qjpl.atu.ac.ir/article_2719.html
- دهشیار، حسین. (۱۳۸۶). «چارچوب‌های نظری واکنش آمریکا به صعود چین». مطالعات منطقه‌ای، ۲۷، ۳۷-۵۶. https://www.remess.ir/article_164212.html
- دوئرتی، جیمز و رابرت فالتزگراف. (۱۳۸۸). نظریه‌های متعارض در روابط بین‌الملل. ترجمه وحید بزرگی و علیرضا طیب، تهران: انتشارات قومس.
- شریعتی‌نیا، محسن. (۱۳۸۹). «رفتار استراتژیک چین در دوران پساچنگ سرد: بدعتی در سنت». فصلنامه راهبرد، ۱۹(۵۶)، ۱۸۷-۲۲۲. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.10283102.1389.18.3.3.2>
- شوفانی، الیاس؛ ابورمضان، موسی. (۱۳۸۳). نظام حکومتی و قانونی اسرائیل. ترجمه سید حسین موسوی، تهران: مرکز مطالعات استراتژیک خاورمیانه.
- شیرخانی، محمدعلی؛ مهدی‌زاده، اکبر. (۱۳۸۷). «عمل‌گرایی در سیاست خارجی و گسترش روابط اقتصادی ایران و چین (۱۹۷۹-۱۹۹۹)». فصلنامه سیاست، ۳۸(۴)، ۲۰۱-۲۲۶. https://jppq.ut.ac.ir/article_27711.html
- عباسی خوشکار، امیر. (۱۳۹۹). «عادی‌سازی روابط امارات متحده عربی و رژیم صهیونیستی؛ پیامدهای سیاسی، امنیتی و نظامی». (تاریخ انتشار: ۴ شهریور ۱۳۹۹)، قابل دسترس در: <https://csr.ir/0000Gt>
- غفاری، مسعود؛ شریعتی، شهرزاد. (۱۳۸۷). «امکان‌سنجی گسترش روابط راهبردی ایران و چین از منظر نظریات اتحاد و همگرایی». فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک، ۴(۱۱)، ۷۵-۹۵. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17354331.1387.4.11.3.3>
- مرشایمر، جان. (۱۳۸۸). تراژدی سیاست قدرت‌های بزرگ. ترجمه غلامعلی چگنی‌زاده، تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- مشیرزاده، حمیرا. (۱۳۸۶). تحول در نظریه‌های روابط بین‌الملل. تهران: انتشارات سمت.

- مهندی، محمدعلی. (۱۳۷۳). «شناخت سیاست داخلی و خارجی اسرائیل (گفت‌وگو با داود باوند، کاظم سجادیپور، حسین سیف‌زاده و احمد نقیب‌زاده)». *فصلنامه خاورمیانه*، ۱(۳)، ۴۶۷-۴۹۸. <http://noo.rs/miBnm>
- مؤسسه‌الدراسات الفلستینیه. (۱۳۸۵). *ساختار دولت صهیونیستی اسرائیل*. ترجمه علی جنتی، تهران: مؤسسه مطالعات بین‌المللی ابرار معاصر.
- واعظی، محمود. (۱۳۸۹). «دیپلماسی انرژی ایران و قدرت‌های بزرگ». در *مجموعه مقالات همایش ملی نفت و سیاست خارجی*، تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک.
- واعظی، محمود. (۱۳۹۱). «تحلیلی بر شرایط جدید سیاست خارجی اسرائیل». *گزارش راهبردی*، ۴۸.
- واعظی، محمود، (۱۳۸۹)، «نقش قدرت‌های بزرگ در منطقه خلیج فارس و چالش‌های هژمونی آمریکا»، *فصلنامه روابط خارجی*، ۲(۶)، ۷-۴۷. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20085419.1389.2.2.1.5>

References

- Abbasi Khoskar, A. (2020). "Normalization of relations between the United Arab Emirates and the Zionist regime; Political, security and military consequences". *Strategic Research Institute*. [In Persian]. Available at: <https://csr.ir/0000Gt>
- Abdulkhaleq, A. (2012). "New Assertiveness in UAE Foreign Policy". *Gulf News*, 9 October.
- Chegnizadeh, G. (2007). "While in China Reborn : snarywhay likely". *Public Law Research*, 9(23), 17-54. [In Persian]. https://qjpl.atu.ac.ir/article_2719.html?lang=en
- Cook, S. A. (2020). "What's Behind the New Israel-UAE Peace Deal?" *Council on Foreign Relations*, Available at: <https://www.cfr.org/in-brief/whats-behind-new-israel-uae-peace-deal>
- Daheshyar, H. (2007). "Theoretical frameworks of America's response to the rise of China". *Regional Studies: American Studies - Israel Studies*, 9(1), 37-55. [In Persian]. https://www.remess.ir/article_164212.html?lang=en
- Gambrell, J.; Federman, J. & Lee, M. (2020). "President Trump says UAE to open diplomatic ties with Israel". *The Washington post*, No. 13, August, Available at: https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/president-trump-says-uae-to-open-diplomatic-ties-with-israel/2020/08/13/fe655a12-dd74-11ea-b4f1-25b762cddb4_story
- Ghaffari, M. & Shariati, S. (2008). "Feasibility Study Iran-China Strategic Relations: An Alliance Theory Perspective". *Geopolitics Quarterly*, 4(11), 75-95. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17354331.1387.4.11.3.3>
- Haaretz. (2020). "Israeli Arms Exports Up 77 Percent, Saudi Arabia Is World's Biggest Importer". Available at: <https://www.haaretz.com/israel-news/2020-03-09/ty-article/report-israeli-arms-exports-up-77-percent-saudi-arabia-is-worlds-biggest-importer/0000017f-dc70-df9c-a17f-fe7813670000>
- Institute for Palestine Studies. (2006). *The structure of the Zionist state of Israel*. Translated by Jannati, A., Tehran: Abrar Institute of Contemporary International Studies. [In Persian].
- Mohtadi, M. A. (1994). "Understanding Israel's domestic and foreign policy (conversation with Daoud Bavand, Kazem Sajjadpour, Hossein Seifzadeh and Ahmad Naqibzadeh)". *Middle East Quarterly*, 1(3), 467-498. [In Persian]. <http://noo.rs/miBnm>
- Mersheimer, J. (2009). *The tragedy of great power politics*. Translated by Chaganizade, Gh. A., Tehran: Ministry of Foreign Affairs, Bureau of Political and International Studies. [In Persian].

- Michael, K. & Dekel, U. (2020). "Israel-UAE Normalization of Relations: At the Expense of the Palestinians?" INNS Paper, 1368. https://www.researchgate.net/publication/343818476_Israel-UAE_Normalization_of_Relations_At_the_Expense_of_the_Palestinians
- Moshirzadeh, H. (2007). *Evolution in international relations theories*. Tehran: Samit Pub. [In Persian].
- Pinto, V. C. (2014). "From Follower to Role Model: the Transformation to the UAE's International Self-Image". *Journal of Arabian Studies*, 4(2), 231-243. <https://doi.org/10.1080/21534764.2014.974858>
- Rahman, O. H., (2021), "The emergence of GCC-Israel relations in a changing Middle East", Brookings Institution, July 28.
- Reuters. (2019). "Rivals Iran and UAE to hold maritime security talks", *Reuters*, July 30.
- Shariati nia, M. (2010). China's Strategic Behavior in the Post-Cold War Era: An Unprecedented Change in Tradition. *Strategy*, 18(3), 187-222. [In Persian]. Dor: 20.1001.1.10283102.1389.18.3.3.2
- Shirkhani, M. A. & Mehdizade, A. (2008). Pragmatism in Foreign Policy and Development of Sino – Iranian Economic Relations (1979 – 1999). *Political Quarterly*, 38(4), 201-226. [In Persian]. https://jppq.ut.ac.ir/article_27711.html?lang=en
- Singer, P. W. (2002). "Time for The Hard choices: Policy the Dilemmas Facing U.S.Towards the Islamic World". *The Brookings Institue*, September 20.
- Vaezi, M. (2010), "The role of great powers in the Persian Gulf region and the challenges of American hegemony". *Foreign Relations Quarterly*, 2(6), 47-7. [In Persian]. Dor: 20.1001.1.20085419.1389.2.2.1.5
- Vaezi, M. (2010). "Energy Diplomacy of Iran and Great Powers". In *Proceedings of the National Oil and Foreign Policy Conference*, Tehran: Center for Strategic Research. [In Persian].
- Vaezi, M. (2012). "An analysis of the new conditions of Israel's foreign policy". *Strategic Report*, 428. [In Persian].
- Washington Post*. (2019). "The UAE's Ambitions Backfire as it Finds itself on the Front Line of US-Iran Tensions". *Washington Post*, August 11.